

“Darrere les demandes de Barbastre hi ha gent de l’Opus”

Eugeni Casanova (Lleida, 1958) és periodista i professor de la Universitat de Lleida. Acaba de publicar ‘El Complot’ (Pagès Editors), on analitza la trama vaticana que hi ha darrere la segregació del bisbat de Lleida i del litigi per les obres d’art.

Del vostre llibre se n’extreu una primera conclusió: l’origen de la segregació del bisbat de Lleida i el conflicte de les obres d’art són dues cares d’una mateixa moneda...

—De fet, és la continuïtat, jo diria que gairebé són la mateixa cara. De tota manera, inicialment a Barbastre només els interessava d’aconseguir més territori. El seu bisbat era condemnat a mort. És a partir del moment que es va consumir la segregació de les parròquies de la Franja que el bisbe de Barbastre —que es va assabentar de l’existència de les obres d’art arran d’una exposició que es va fer a Lleida—, va començar a reclamar-les.

—**Qui va promoure la segregació i per què?**

—La segregació era una vella aspiració del bisbat de Barbastre, perquè només aplegava 30.000 habitants i, per tant, no tenia cap possibilitat de supervivència. De fet, va estar cent anys suspès, regentat pel bisbe d’Osca, sense recursos...; però als anys 50, quan Josemaría Escrivá de Balaguer, el fundador de l’Opus Dei, va començar a tenir poder a Madrid i la seva gent va començar a ocupar ministeris, el bisbat de Barbastre es va revifar. A partir d’aleshores va començar a créixer aquesta ànsia de guanyar territori i per això van intentar annexionar-se les parròquies que pertanyien al bisbat de Lleida. La segregació ha estat una obsessió del bisbat de Barbastre.

—**No hi havia, doncs, una reclamació popular?**

—La segregació es va fabricar a Saragossa, a Madrid i a Roma. A l’Aragó hi havia només mitja dotzena de parròquies que la demanaven. Als capellans d’aquestes parròquies els van agafar per fer-los donar la cara, però ho havia organitzat tot el bisbat de Barbastre. No hi havia cap ajuntament ni cap associació ni cap entitat de la Franja de Ponent que volgués la segregació. Ningú no la demanava i tothom hi estava en contra. Es va fer contra la voluntat dels feligresos. Ni tan sols la gent de Montsó, que són castellanoparlants, no van mai a Barbastre.

—**En temps d’Escrivá de Balaguer no es va aconseguir la segregació. Però quin paper hi ha tingut posteriorment l’Opus Dei, en la realització d’aquesta demanda?**

—Al darrere de les demandes de Barbastre sempre hi apareix gent de l’Opus. Aquesta organització té una fe cega en el fundador i hi ha tota una exaltació per tot allò que ell va fer i va tocar durant la seva infantesa a Barbastre. Però no únicament això. El cardenal Giovanni Battista Re, que té poder sobre 4.800 bisbes a tot el món, és molt proper a l’Opus Dei. També ho són el cardenal Martínez Somalo i Elías Yanes, que va presidir la Conferència Episcopal Espanyola durant 27 anys. Un altre és Damián Iguacén, responsable dels límits territorials de la CEE, que va ser bisbe de Barbastre

JORDI PLAY

i fou el qui va cedir la verge que hi ha a Torreciudad. El cardenal Antoniutti, que fou nunci d’Espanya quan es va intentar la segregació durant el franquisme, també era de l’Opus Dei.

—**En el terreny polític assenyaleu també l’ex-ministre socialista Juan Alberto Belloch com un dels instigadors...**

—L’obsessió de Belloch, com a bon aragonès, era annexionar les parròquies de la Franja. Fins i tot va escriure una carta al bisbe de Lleida, Ramon Malla, acusant-lo de voler catalanitzar les parròquies.

—**Per què tot un ministre pren partit en una cosa així?**

—Per l’aragonèsisme. Des de

Catalunya no s'entén la visceralitat anticatalana dels aragonesos. És una cosa que té orígens medievals, quan Aragó buscava una sortida a la mar. A Aragó són profundament anticatalans i no podien suportar que una part del seu territori estigués gestionat des de Catalunya, encara que fos només en qüestions eclesiàstiques.

—La segregació es podia haver evitat?

—Lleida queda lluny de Barcelona. Jordi Pujol es va començar a moure quan hi va haver els primers nomenaments de bisbes anticatalans. L'alcalde de Fraga deia que podia preparar quaranta autocars per anar a Madrid a protestar, però el bisbe Malla ho va impedir perquè no es volia enfrontar amb ningú.

—Qui, doncs, no va fer els deures a l'hora d'evitar la segregació?

—Ningú no es va moure. Només un jurista de la Franja, Juli Pallarol, va enviar un recurs al Vaticà a través d'un notari. Fins que no va sortir el conflicte de les obres d'art, ni a Lleida ni a Catalunya ningú no es va moure. Els únics que es queixaven eren la gent de la Franja.

—Un cop feta la partició, a Barbastre van començar a reclamar les obres. Però, per què el Vaticà, que té centenars de litigis més importants arreu del món, s'hi va implicar tant i va insistir tant que les obres havien d'anar a Barbastre?

—Pel pes decisiu que l'Opus Dei té al Vaticà. I també perquè Espanya és, juntament amb França, un dels grans estats catòlics del món.

—De fet, segons assenyaleu, l'Opus Dei és present a les comissions que ha creat el Vaticà per a estudiar aquest cas...

—A les comissions hi apareixen noms de gent vinculada a l'Opus. Aquesta organització ha estat rellevant en la qüestió de les obres d'art, però crec que ho ha estat més el nacionalcatolicisme espanyol.

—Però, per què les obres es converteixen en una veritable obsessió, tant del Vaticà com del bisbat de Barbastre?

—És la visceralitat anticatalana. La catalanofòbia. Una cosa semblant no hauria passat entre Aragó i Castella.

També és un afer molt útil per als polítics aragonesos, que dona vots. El PP l'utilitza contra el PSOE, però tots dos partits fan una política encaminada a assimilar culturalment la Franja; no poden suportar que una part de l'Aragó sigui catalanoparlant. El litigi de les obres, de fet, els ha servit per a intentar girar la gent de la Franja contra Lleida. Hi ha una relació directa entre el conflicte per les obres d'art i el fet que no s'hagi aprovat mai la llei de llengües d'Aragó.

—Les propostes del govern català, en el sentit de cercar una solució que satisfés les dues parts, sempre han estat rebutjades des d'Aragó. Per què?

—Si Barbastre no ho hagués impedit, ara les obres serien a Tamarit o a Fraga. La proposta de la consellera de Cultura Caterina Mieras era que el bisbat de Lleida en mantingués la propietat, però que les obres d'art tinguessin un emplaçament itinerant en llocs de la Franja. Això ja havia estat pactat, però el bisbat de Barbastre es va fer enrere i va dir que o tot o res.

—Però Pasqual Maragall, aleshores president de la Generalitat, també va parar els peus a Mieras...

—Maragall va jugar la carta de lliurar les obres a Barbastre per aconseguir que Aragó entrés a l'Euroregió, el gran projecte internacional de Maragall. Aleshores, el president va encarregar-ho al secretari de Presidència, Ramon García-Bragado, que no coneixia prou bé el cas.

—Amb tot, de qui és la propietat de les obres?

—Legítimament, pertanyen al Museu Diocesà de Lleida, perquè les va recollir el bisbe Messeguer a final del segle XIX, quan, veient que moltes obres que hi havia a les parròquies s'anaven deteriorant o venent a antiquaris, es va dedicar a comprar-les. Tot això és

JORDI PUJOL

perfectament documentat. D'això, a l'Aragó no en sabien ben res fins que fa uns anys no es va fer una exposició a Lleida. El bisbat de Lleida n'és el propietari d'acord amb tots els drets civils del món i fins i tot del canònic. A més, té també la propietat pel que s'anomena *usucapió*, perquè fa més de cent anys que tenen les obres de manera pública, reconeguda i pacífica. Per això els aragonesos no han volgut anar mai al jutjat civil, perquè saben que no hi tenen res a fer. Els tribunals civils no es poden manipular, com fan els del Vaticà.

“Des de Catalunya no s'entén la visceralitat anticatalana dels aragonesos”

“El bisbat de Lleida és el propietari de les obres d'acord amb tots els drets civils del món”

—Voleu dir, doncs, que Lleida té més bons arguments que Barbastre?

—Les proves de Lleida consten de 45 quilos de documentació. En canvi, el bisbat de Barbastre només hi ha aportat els catàlegs d'unes quantes exposicions i dos articles apareguts a la premsa. Els informes que tenen a Barbastre i que van enviar a Roma són fets per una comissió on hi havia persones que ja havien estat vinculades a la segregació del bisbat, a més d'alguns anticatalanistes visceralers propers a la nunciatura i a la CEE. La part aragonesa no té arguments consistents; tot el procés s'ha fet des del Vaticà.

—Amb aquests arguments a la mà, per què la Generalitat de Catalunya no ho ha portat mai a la justícia ordinària?

—Es confiava que el bisbat de Lleida tenia prou arguments perquè el Vaticà els donés la raó. Però allà hi ha moltes forces que hi estan en contra. El pro-

blema és que el Vaticà no ha admès cap dels recursos que li han arribat des de Lleida. No hi ha cap sentència de cap tribunal del Vaticà.

—Quin ha estat el conseller de Cultura de la Generalitat que ha estat més sensible a aquesta qüestió?

—En general, els consellers de Cultura hi han tingut un paper rellevant. Almenys deien que farien tot allò que fos possible. El conseller Joan Maria Pujals, de CiU, va fer la declaració de col·lecció. Els socialistes, amb Mieras, van intentar pactar, però Maragall ho va aturar. Ferran Mascarell no va tenir temps de fer res i l'actual conseller, Joan Manuel Tresserras, ha dit que les obres estan protegides per la llei de patrimoni i que mentre ell sigui conseller no sortiran del museu.

—Però Ferran Mascarell, que fou conseller de Cultura del primer govern tripartit de la Generalitat, us va dir que les obres eren de l'Església i

que, per tant, l'Església podia fer-ne allò que volgués...

—L'Església, com diuen els experts, no existeix com a entitat jurídica. Els bisbats, sí.

—Per tant, el nou bisbe de Lleida, el valencià Joan Piris, considerat poc sensible amb el fet català, podria lliurar les obres a Barbastre...

—El bisbe, de moment, ha callat com si fos mort. El va nomenar el cardenal Re amb un pla perfectament traçat. Piris no sabia on anava. Era bisbe de Menorca i, per a ell, anar a Lleida ha estat com un ascens. Però no es pot pensar que Re l'hagi nomenat gratuïtament. El bisbe Piris ha arribat a Lleida i s'ha trobat amb tot el mullader, però de moment no ha dit res. Ell podria donar l'ordre de lliurar les obres, perquè és obvi que pertanyen al bisbat, però el bisbat forma part del consorci del museu. Un bisbe pot dir que les obres són seves, però anirà contra de la llei de patrimoni de Catalunya.

—Al llibre assenyalau que les reclamacions de l'Aragó sempre s'esqueien en moments en què la qüestió dels papers de Salamanca era d'actualitat...

—Exacte. Casualment, sempre que apareixia un dictamen favorable al retorn de la documentació de Salamanca sortia algun paper o avis del Vaticà dient que les obres d'art havien de ser lliurades a Barbastre. Tot anava coordinat.

—Després de més de deu anys de litigi, ni la Generalitat ni cap institució no s'ha decidit a portar la defensa de les obres d'art als tribunals. En canvi, una associació de Lleida, Amics del Museu, sí que ho ha fet...

—I en només cinc dies el jutge va admetre el cas a tràmit, mentre que el Vaticà va trigar més de dos anys a dir que no l'admetien. Aquí s'ha acabat el bròquil per al Vaticà, perquè la justícia civil ha d'actuar d'acord amb la llei. Per primera vegada, el jutjat de Barbastre ha hagut de buscar advocat. Totes les al·legacions que han presentat al jutjat ja els han estat rebutjades i el judici s'haurà de dur a terme. Amb tots els arguments que tenen a Lleida seria molt estrany que la justícia donés la raó a Barbastre.

Xevi Camprubí